

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 14.10. 2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

Актуальні проблеми сучасної економічної аналітики

Підготовки	магістра
галузь знань	12 Інформаційні технології
спеціальність	124 Системний аналіз
освітня програма	«Консолідована інформація»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної економічної аналітики» підготовки магістра, галузь знань 12 «Інформаційні технології», спеціальності 124 «Системний аналіз», освітньої програми «Консолідована інформація».

Розробник: доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, проректор з наукової роботи та інновацій СНУ імені Лесі Українки **Бояр А. О.**

Рецензент: доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та кредиту СНУ імені Лесі Українки **Макара О. В.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ (Митко А.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету міжнародних відносин
протокол № ____ від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Романюк Н.І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 12 «Інформаційні технології», спеціальність 124 «Системний аналіз», освітня програма «Консолідована інформація», магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 405/13,5		Рік навчання 5, 6
		Семестр 10, 11-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 46 год.
		Практичні (семінарські) 72 год.
		Самостійна робота 261 год.
		Консультації 26 год.
Форма контролю: 10-й семестр – залік 11-й семестр – екзамен		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної економічної аналітики» передбачає формування у студентів комплексу знань і умінь щодо особливостей прийняття рішень суб'єктами фінансової та підприємницької діяльності. Зокрема курс передбачає оволодіння теоретичними і науковими основами економічного аналізу щодо системи оцінювання діяльності суб'єкту господарської та фінансової діяльності, напрямків використання результатів аналізу, оволодіння сучасними методиками і спеціальними способами аналізу конкретних показників із застосуванням математичних і статистичних прийомів і методів, виявлення впливу тих чи інших чинників на виконання плану діяльності підприємства чи бюджету організації, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, виявлення резервів зростання ефективності господарської та/чи фінансової діяльності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- суть, види та можливості застосування аналізу як методу пізнання об'єктивних явищ та процесів;
- загальні параметральні характеристики фінансово-економічної діяльності суб'єкта будь-якого рівня;
- специфічні характеристики, принципи та механізми фінансової діяльності міжнародної організації та економічної діяльності підприємства;
- структуру фінансових потоків міжнародної організації та підприємства;
- джерела інформації щодо фінансової діяльності суб'єктів фінансової та підприємницької діяльності;
- функції та структуру бюджетно-фінансових підрозділів ЄС.

вміти:

- аналізувати ефективність операційної, фінансової і інвестиційної діяльності суб'єкту господарювання;
- використовувати дані статистичного і бухгалтерського обліку, визначати доходи та витрати, фінансові результати і показники фінансового стану для раціонального використання коштів;
- проводити структурний, позитивний, нормативний і критичний аналіз фінансової діяльності міжнародної організації та економічної діяльності підприємства;
- обґрунтовувати прийняття та реалізацію певних фінансових рішень міжнародною організацією та підприємством.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Вступ до економічної аналітики та її наукові основи

Тема 1. Аналіз як метод пізнання об'єктивної реальності та генерації нових знань.

Суть аналізу. Одиничне та загальне у аналізі. Поширеність аналізу як методу дослідження. Види аналізу (структурний, нормативний, позитивний, критичний, порівняльний, граничний, SWOT). Взаємозв'язок аналізу з іншими методами наукового пізнання (синтез, абстрагування, аналогія, системний підхід тощо). Суб'єкти та об'єкти аналітичної діяльності. Співвідношення категорій «аналіз», «аналітична діяльність», «аналітика».

Тема 2. Особливості економічного та фінансового аналізу. Спільне та відмінне у «фінансовій аналітиці» і «бізнес аналітиці». Суб'єкт, об'єкт та предмет економічного аналізу. Основні фінансово-економічні аналітичні категорії (фінанси, гроші, кошти, активи, доходи, прибуток, витрати, видатки, бюджет, баланс, дебет, кредит та ін.). Рівні фінансово-економічного аналізу (мікрорівень (індивід, дрібне підприємство), локальний та регіональний рівні (регіони держави, регіональні компанії), державний рівень, міжнародний рівень).

Суб'єкт, об'єкт та предмет економічного аналізу. Основні характеристики бізнесу і бізнес-середовища. Ринок: суть, принципи та механізми функціонування, види. Ціна: суть, види, механізми ціноутворення. Ринковий попит: суть, фактори, закон попиту, графічна та функціональна інтерпретація. Пропозиція: суть, фактори, закон пропозиції, графічна та функціональна інтерпретація. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Еластичність як характеристика залежності між аргументом і змінною. Еластичність попиту й еластичність пропозиції. Їх інтерпретація. Конкуренція: суть, засоби, види.

Тема 3. Методика економічного аналізу. Історичні джерела економічного аналізу. Місце економічного аналізу в системі наукових знань. Значення і роль економічного аналізу в умовах ринкової економіки. Особливості макро-, мікроекономічного аналізу в умовах ринкових відносин. Сутність економічного аналізу як засобу дослідження економічних явищ та обґрунтування управлінських рішень. Основні принципи економічного аналізу і їх суть. Класифікація методів, засобів та прийомів економічного аналізу. Система показників і їх класифікація. Визначення результативних та факторних показників за характером їх зв'язку. Виділення кількісних і структурних якісних показників серед множини наданих у задачах.

Змістовий модуль 2. Види і найважливіші показники аналізу виробничо-фінансової діяльності підприємства

Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємств. Значення, завдання, інформаційна база аналізу фінансового стану підприємств при переході до ринкових відносин. Баланс як основне джерело інформації для аналізу фінансового стану, його характеристика. Оцінка

фінансової стійкості підприємства. Аналіз платоспроможності підприємства. Показники ліквідності. Аналіз наявності й використання власних обігових коштів підприємства. Аналіз оборотності обігових коштів. Виявлення резервів підвищення фінансової стійкості підприємства. Аналіз забезпеченості підприємства власними і порівняними до них обіговими коштами. Встановлення причин відхилення наявних власних обігових коштів від розрахункового їх розміру. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості. Аналіз якості управління за звітом про рух грошових коштів. Діагностика фінансового стану і прогнозування банкрутства.

Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності підприємства. Значення, завдання, інформаційна база аналізу прибутку і рентабельності підприємств. Роль прибутку в забезпеченні ефективної роботи підприємств. Аналіз складових частин загального прибутку. Взаємозв'язок показників прибутку, собівартості продукції і її реалізації. Аналіз формування прибутку. Визначення впливу окремих чинників на прибуток. Аналіз рентабельності підприємства й окремих виробів. Економічна сутність і способи розрахунку маржинального прибутку. Методика маржинального аналізу прибутку в умовах виробництва і реалізації одного виду продукції та в умовах багатонаменклатурного виробництва. Методика аналізу рентабельності на основі маржинального прибутку. Аналіз впливу чинників на рентабельність окремих видів продукції і рентабельність підприємства. Поняття зони безпеки (запасу фінансової міцності). Визначення безпечного обсягу продажів і зони безпеки підприємства із застосуванням графічного й аналітичного способів. Аналіз використання прибутку підприємства. Аналіз прибутку, що оподатковується. Методика аналізу формування і розподілу чистого прибутку. Аналіз дивідендної політики підприємства.

Тема 6. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг). Завдання та інформаційна база аналізу виробництва і реалізації продукції в умовах ринкової економіки. Аналіз об'ємних показників виробництва, складу, асортименту, якості продукції. Аналіз виконання маркетингової діяльності. Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства. Аналіз конкурентоспроможності продукції в умовах ринку. Методика аналізу резервів росту реалізації продукції. Аналіз витрат від браку і реклаमाцій. Аналіз попиту, пропозиції і обсягу реалізації продукції підприємства. Оцінка впливу основних чинників на зміну обсягу реалізації, аналіз резервів його підвищення.

Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці. Значення та завдання аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці на підприємстві в умовах ринкових відносин. Інформаційна база для проведення аналізу. Аналіз складу, структури та руху кадрів на підприємстві. Аналіз використання робочого часу і продуктивності праці. Аналіз витрат на оплату праці за видами й формами зарплати, категоріями персоналу на підприємстві. Зіставлення темпів росту продуктивності праці і середньої заробітної плати робітників. Встановлення резервів підвищення ефективності використання трудових ресурсів і зниження витрат з оплати праці робітників підприємства.

Тема 8. Аналіз стану та використання основних засобів підприємства. Значення і завдання аналізу стану та використання основних засобів. Інформаційна база аналізу. Аналіз технічного стану і динаміки основних засобів. Коефіцієнти, що відбивають ступінь їх зносу, вибуття, придатності; аналіз даних показників у динаміці. Фондовіддача як найважливіший показник ефективності використання основних засобів. Аналіз чинників, що впливають на фондовіддачу. Виявлення резервів більш ефективного використання основних засобів. Аналіз зміни коефіцієнтів екстенсивного та інтегрального завантаження устаткування. Аналіз коефіцієнта змінності устаткування. Визначення впливу ступеня використання устаткування за часом і потужністю на зміну обсягів виробництва продукції. Виявлення резервів збільшення випуску продукції за рахунок кращого використання основних засобів при багатозмінному режимі роботи. Аналіз лізингових операцій. Аналіз структури, динаміки

і ефективності використання нематеріальних активів. Аналіз наявності інших видів нематеріальних активів. Аналіз довгострокових фінансових інвестицій підприємства.

Тема 9. Аналіз витрат на виробництво, собівартість реалізованої продукції. Завдання, значення та джерела інформації аналізу витрат на виробництво продукції. Загальна оцінка витрат на виробництво продукції на підприємстві. Показник витрат на одиницю продукції та аналіз чинників, що на нього впливають. Аналіз собівартості за елементами і калькуляційними статтями затрат. Аналіз собівартості найважливіших видів виробів, що випускаються підприємством. Аналіз прямих і непрямих витрат. Особливості аналізу матеріальних і трудових витрат. Аналіз витрат на обслуговування і управління виробництвом. Аналіз витрат на збут продукції. Визначення резервів зниження собівартості продукції. Оперативний аналіз собівартості.

Змістовий модуль 3. Аналіз бюджетно-фінансової системи ЄС

Тема 10. Вступ до бюджетно-фінансового аналізу ЄС. Бюджетний аналіз як різновид фінансового аналізу: цілі, термінологічний апарат. Особливості бюджетування міжнародних організацій. ЄС як міжнародне інтеграційне об'єднання. Роль бюджетної політики у досягненні цілей ЄС. Багатовекторність бюджетної політики ЄС. Еволюція бюджетної системи ЄС. Загальна характеристика бюджетної системи ЄС. Бюджетно-фінансові поняття і категорії ЄС. Принципи функціонування бюджетної системи ЄС. Суб'єкти бюджетного процесу ЄС: Європейський парламент, Рада ЄС, Європейська комісія, Суд ЄС, Європейська палата аудиторів та ін.). Джерела бюджетного права ЄС: фінансові положення Договору про функціонування ЄС, Фінансовий регламент ЄС, Рішення щодо власних ресурсів ЄС, міжінституційні угоди та інші правові акти.

Тема 11. Аналіз дохідної частини бюджету ЄС. Джерела формування бюджетних доходів ЄС: загальна характеристика. Власні ресурси ЄС: традиційні власні ресурси, ресурс ПДВ, ресурс ВВД. Механізми формування різних категорій власних ресурсів ЄС. Інші елементи та механізми системи власних ресурсів ЄС: верхнє лімітування, виплата компенсацій та надання знижок окремим державам-членам тощо. Перспективи трансформації дохідної частини бюджету ЄС у період Фінансової перспективи на 2014–2020 рр.

Тема 12. Структура видаткової частини бюджету ЄС. Загальна характеристика бюджетних видатків ЄС. Структура бюджетних видатків ЄС згідно з Фінансовою перспективою на 2014-2020 рр. Програми в рамках категорії видатків «Розумне та інклюзивне зростання». Фінансові ініціативи категорії «Стале зростання: природні ресурси». Видатки в рамках категорії «Безпека та громадянство». Пакет програмних заходів «Глобальна Європа». Адміністративні видатки ЄС. Структура щорічного бюджету ЄС (структурний кейс-аналіз бюджету ЄС на поточний фінансовий рік).

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Сем.	Конс.	Сам.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Вступ до економічної аналітики та її наукові основи					
Тема 1. Аналіз як метод пізнання об'єктивної реальності та генерації нових знань	33	4	6	2	21

Тема 2. Особливості економічного та фінансового аналізу	33	4	6	2	21
Тема 3. Методика економічного аналізу	33	4	6	2	21
Разом за змістовим модулем 1	99	12	18	6	63
Змістовий модуль 2. Види і найважливіші показники аналізу виробничо-фінансової діяльності підприємства					
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємств	31	2	6	2	21
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності підприємства	36	4	6	2	24
Тема 6. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг)	33	4	6	2	21
Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	33	4	6	2	21
Тема 8. Аналіз стану та використання основних засобів підприємства	33	4	6	2	21
Тема 9. Аналіз витрат на виробництво, собівартість реалізованої продукції	36	4	6	3	24
Разом за змістовим модулем 2	203	22	36	13	132
Змістовий модуль 3. Аналіз бюджетно-фінансової системи ЄС					
Тема 10. Вступ до бюджетно-фінансового аналізу ЄС	36	4	6	2	24
Тема 11. Аналіз дохідної частини бюджету ЄС	33	4	6	2	21
Тема 12. Структура видаткової частини бюджету ЄС	34	4	6	3	21
Разом за змістовим модулем 3	103	12	18	7	66
Усього годин	405	46	72	26	261

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

Тема 1. Аналіз як метод пізнання об'єктивної реальності та генерації нових знань	21
Тема 2. Особливості економічного та фінансового аналізу	21
Тема 3. Методика економічного аналізу	21
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємств	21
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності підприємства	24
Тема 6. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг)	21
Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	21
Тема 8. Аналіз стану та використання основних засобів підприємства	21
Тема 9. Аналіз витрат на виробництво, собівартість реалізованої продукції	24
Тема 10. Вступ до бюджетно-фінансового аналізу ЄС	24
Тема 11. Аналіз дохідної частини бюджету ЄС	21
Тема 12. Структура видаткової частини бюджету ЄС	21
Усього годин	261

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з трьох змістових модулів. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- 1) поточне оцінювання з відповідних тем семінарських занять (максимум 40 балів);
- 2) модульна контрольна робота (максимум 60 балів).

Поточне оцінювання.

Бали поточного оцінювання студенти заробляють протягом семестру під час семінарських занять .

За виступ на семінарі студент може отримати до 5 балів. Доповнення, зауваження та поправки виступів оцінюються за трьохбальною шкалою. Питання до виступаючих та викладача оцінюються у максимум 1 бал. Мінімальний крок оцінювання – 0,5 бала. Кількість балів, які студент може набрати протягом семінарського заняття не обмежена.

Після закінчення останнього семінарського заняття усі набрані протягом семестру бали викладач підсумовує і інтерполює за 40-бальною шкалою. Це робиться за допомогою комп'ютерної програми «Excel» наступним чином: студент з найвищою кількістю набраних балів оцінюється у максимальну кількість балів – 40, а набрані іншими студентами бали пропорційно інтерполюються в сторону зменшення.

Модульний контроль.

Підсумкове модульне оцінювання проводиться в усній або письмовій формі за шкалою від 0 до 60 балів (три питання з наведеного нижче переліку); кожне з питань оцінюється у 20 балів).

Таблиця 4

10-й семестр

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1						Модуль 3	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			МКР	
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6		
6	6	7	7	7	7	60	100

У 10-му семестрі підсумковий контроль проходить у формі заліку. Залік виставляється за умови, якщо студент за виконання усіх видів роботи отримав не менше 60 балів. У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали на заліку, виконавши певний вид робіт. Максимальна сума балів за курс – 100.

11-й семестр

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 2						Модуль 4	
Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			МКР	
Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12		
7	7	7	6	6	7	60	100

У 11-му семестрі підсумковий контроль проходить у формі екзамену, за складання якого студент може отримати максимум 60 балів. Студент обов'язково складає екзамен у тому разі, якщо набрав менше 75 балів протягом семестру або його не задовільнять набрані на підсумковому модулі бали. У разі здачі іспиту бали за модульну контрольну роботу анулюються, а підсумковий бал розраховується як сума набраних балів на іспиті і балів за поточне оцінювання.

Максимальна сума балів за курс у 11-му семестрі – 100. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно зі шкалою оцінювання.

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 - 74	Задовільно	
60 - 66		
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бояр А. О. Бюджетний процес у Європейському Союзі: монографія. – Луцьк: Вежа-Друк, 2012. – 524 с.
2. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Л.Бутинця. – Житомир: ПП "Рута", 2003. – 680 с.
3. Мочаліна З. М. Теорія економічного аналізу. Модульний варіант: навч. посіб. – Харків: ХНАМГ, 2008 – 173 с.
4. Тринька Л.Я., Липчанська (Іванчук) О.В. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. – К.: Алерта, 2013. – 568 с.
5. EU Budget // http://europa.eu/pol/financ/index_en.htm
6. EU Budget on line // <http://eur-lex.europa.eu/budget/www/index-en.htm>
7. European Union Public Finance. Fourth edition / European Commission. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – 427 p.

9. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Аналіз як метод пізнання об'єктивної реальності.
2. Суб'єкт, об'єкт і предмет бізнес-аналізу.
3. Ціна: суть, види, механізми ціноутворення.
4. Ринковий попит: суть, фактори, закон попиту, графічна та функціональна інтерпретація.
5. Пропозиція: суть, фактори, закон пропозиції, графічна та функціональна інтерпретація.
6. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.

7. Еластичність як характеристика залежності між аргументом і змінною. Еластичність попиту й еластичність пропозиції. Їх інтерпретація.
8. Завдання та інформаційна база аналізу прибутку і рентабельності підприємств.
9. Витрати виробництва: види, структура, способи розрахунку.
10. Дохід і прибуток підприємства. Величини, що характеризують дохід (середній, граничний).
11. Ринок досконалої конкуренції. Діяльність підприємства в умовах досконалої конкуренції.
12. Чиста монополія. Прийняття рішень підприємством-монополістом.
13. Діяльність підприємства в умовах монополістичної конкуренції.
14. Способи поведінки підприємств в умовах олігополії.
15. Завдання аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці на підприємстві.
16. Завдання та інформаційна база аналізу виробництва і реалізації продукції.
17. Значення і завдання аналізу стану та використання основних засобів.
18. Бюджетний аналіз як різновид фінансово-економічного аналізу: цілі, термінологічний апарат.
19. Особливості бюджетування міжнародних організацій.
20. Загальна характеристика бюджетної системи ЄС. Бюджетно-фінансові поняття і категорії ЄС.
21. Принципи функціонування бюджетної системи ЄС.
22. Суб'єкти бюджетного процесу ЄС (інституції та інші органи).
23. Джерела бюджетного право ЄС.
24. Джерела формування бюджетних доходів ЄС: загальна характеристика.
25. Власні ресурси ЄС: загальна характеристика.
26. Традиційні власні ресурси ЄС.
27. ПДВ-ресурс ЄС.
28. ВНД-ресурс ЄС.
29. Елементи та механізми системи власних ресурсів ЄС.
30. Перспективи трансформації дохідної частини бюджету ЄС.
31. Загальна характеристика бюджетних видатків ЄС.
32. Структура бюджетних видатків ЄС згідно з фінансовими перспективами.
33. Фінансова перспектива ЄС на 2014-2020 рр.: загальна характеристика.
34. Програми в рамках категорії видатків ФП-2014-2020 «Розумне та інклюзивне зростання».
35. Фінансові ініціативи категорії ФП-2014-2020 «Стале зростання: природні ресурси».
36. Видатки в рамках категорії ФП-2014-2020 «Безпека та громадянство».
37. Пакет програмних заходів ФП-2014-2020 «Глобальна Європа».
38. Адміністративні видатки ЄС.
39. Структура щорічного бюджету ЄС.